

Til medlem af Inatsisartut Juliane Henningsen, Inuit Ataqatigiit

Spørgsmål vedrørende datodispensationer på fødevarer til salg i Grønland

Kære Juliane Henningsen

Tak for dine spørgsmål angående datodispensationer på fødevarer til salg i Grønland.

Til brug for besvarelsen har der været rettet henvendelse til Styrelsen for Råd og Nævn, Departementet for Sundhed og til Veterinærafdelingen i Departementet for Fiskeri, Fangst og Landbrug. Efterfølgende har svarudkastet været til høring i Fødevarestyrelsen i Danmark.

Den 20. marts 2012
Sagsnr: 2012-
063133.
Dok. Nr.

Postboks 1601
3900 Nuuk
Tlf. (+299) 34 50 00
Fax (+299) 32 56 00
E-mail:
isiin@nanoq.gl
www.nanoq.gl

Spørgsmål 1: Så vidt vides er det Styrelsen for Råd og Nævn, der i Grønland kan meddele dispensation fra reglerne om datomærkning af fødevarer til salg i Grønland. På hvilket konkret hjemmelsgrundlag meddeles disse dispensationer?

Svar: Det er korrekt at det er Styrelsen for Råd og Nævn, der kan meddele dispensation fra reglerne om datomærkning af fødevarer til salg her i landet. Dette sker i medfør af § 46 i mærkningsbekendtgørelsen (Hjemmestyrets bekendtgørelse nr. 1 af 2. februar 1994 om mærkning af levnedsmidler). Denne bekendtgørelse er udstedt i medfør af § 15, stk. 1 og § 36, stk. 2 i Landstingslov nr. 10 af 13. november 1986 om forbrugerråd, markedsføring, mærkning, priser og forbrugerklageudvalg. Kompetencen til at meddele og underskrive dispensationer er delegeret til Styrelsen for Råd og Nævn.

Spørgsmål 2: Hvilke kriterier lægges til grund for udstedelse af dispensationerne fra datomærkningsreglerne?

Svar: Det skal indledningsvis oplyses at en dispensation er en undtagelse til hovedreglen om at datoudløbne varer ikke må sælges her i landet. De logistiske og geografiske forhold medfører dog, at dispensation kan gives. I Fødevarestyrelsens vejledning om mærkning af fødevarer er muligheden for at give dispensation beskrevet i afsnit 12.2. *"Ommærkning og forlængelse af holdbarhedsfrist"*

Siden 2007 har ansøgninger om dispensation være inddelt i 3 kategorier. Kategori 1, der vedrører områder med islægning i 3-4 måneder, kategori 2, der vedrører

områder med islægning i op til 8 måneder og kategori 3, der vedrører områder med islægning i 9-11 måneder. Disse kategorier skal dog kun betragtes som vejledende, da alle dispensationsansøgninger undergives en konkret vurdering.

Afhængigt af hvilken kategori byen eller bygden falder ind under, er der således nogle nærmere beskrevne retningslinier for hvilke varer, der umiddelbart kan gives dispensation til. Fx vil der for varer med en holdbarhed på op til 1 år ikke umiddelbart kunne gives dispensation i kategori 1, men kun i kategori 3. For varer med en holdbarhed på op til 3 måneder vil der umiddelbart kunne gives dispensation i alle tre kategorier. For varer med en holdbarhed på mere end 1 år gives der umiddelbart ikke dispensation, da det således er op til den enkelte forhandler at tilrettelægge sine indkøb således at en sådan vare altid forefindes i en udgave hvor holdbarheden endnu ikke er udløbet, hvilket altid vil være muligt.

Spørgsmål 3: Sondres der konkret i vurderingen af en vares datomærkning mellem "Best before", "Sidste anvendelsesdato" og Sidste salgsdato" samt eventuelle andre anvendte typebetegnelser og ud fra hvilke kriterier foretages denne sontring?

Svar; Der er til besvarelsen af dette spørgsmål rettet henvendelse til Veterinærafdelingen, der har oplyst at sontringen foretages. Fødevaremyndigheder i de fleste lande har et vågent øje overfor disse begreber og udfører kontrol med virksomhedernes overholdelse af disse datoer i forbindelse med tilsyn, egenkontrol, og så videre. Om forbrugerne er helt så gode til at skelne mellem de forskellige datoer er et andet spørgsmål og man har argumenteret for at alene "Mindst holdbar til" datoen giver mening for de fleste mennesker og at fejlagtig kassation af mange varer måske kan undgås hvis man kun bruger "m.h.t." betegnelsen.

Betegnelsen "**mindst holdbar til**" (eng.: "best before"), fulgt af en dato, er den dato hvortil virksomheden har besluttet at en fødevarer produceret i et parti/på en bestemt produktionsdato kan opbevares, uden at udvikle sygdomsfremkaldende bakterier eller på anden måde blive usikker for forbrugeren at indtage.

I kontrast til disse betegnelser, kan man også (og mange gange, samtidigt) benytte "**sidste salgsdato**" (eng: ofte "display until"). Denne betegnelse er af producenten rettet mod såvel forhandlerne (ofte en detailbutik, f.eks. en supermarked) og den endelige forbruger - og angiver den dato hvor varen senest må sælges og samtidig forventes at have en tilfredsstillende holdbarhed hos forbrugeren (forudsat korrekt opbevaring og med hensyn til om pakningen er åbnet, osv.). For eksempel, mælk, som købes på sidste salgsdag, burde kunne opbevares hos forbrugeren indtil det med rimelighed kan forventes at blive brugt (ca. 3 dage i åbnet emballage opbevaret i køleskab ved 5° C. eller derunder).

Betegnelsen ”sidste anvendelsesdato” er lige hvad der står – sidste dato hvor man kan forvente at kunne forbruge fødevarer uden risiko for sundhedsskadelige ændringer i varen. ”Sidste anvendelsesdato” bruges oftest på fødevarer som er meget letfordærlige, såsom eksempelvis hakket kød. Der er også særregler for visse fødevarer såsom hønsecæg. Som eksempel ved salg af æg benytter man læggedatoen og derefter 21 dage til sidste salgsdato og 28 dage til sidste anvendelsesdato. Det vil sige æg købt 21 dage efter lægning har en holdbarhed hos forbrugeren på en uge.

Fødevarestyrelsen har suppleret med oplysning om, at der på Fødevarestyrelsens hjemmeside [mærkning af færdigpakkede fødevarer](#) under afsnittet ”holdbarhedsmærkning” kan se hvad der forstås ved de forskellige holdbarhedsangivelser.

Fødevarestyrelsen oplyser yderligere, at de ser på muligheden for at ophæve forbuddet mod salg af fødevarer, hvis ”mindst holdbar til” – dato er overskredet. Hvis forbuddet bliver ophævet, vil det blive muligt for erhvervet, at sælge fødevarer, hvis ”mindst holdbar til”- dato er overskredet eller at forære disse fødevarer væk til velgørende formål. Fødevarestyrelsen ved ikke, hvornår forbuddet bliver ophævet, da der er en del praktiske problemstillinger, der skal tages stilling til. Men med den kommende mærkningsforordning for EU, vil afskaffelsen af forbuddet blive en realitet senest det tidspunkt, hvor forordningen skal finde anvendelse (slutningen af 2014), idet EU-retten vil kræve det.

Fødevarestyrelsen har igangsat en undersøgelse ved Danmarks Tekniske Universitet, Fødevarainstitutet, som skal klarlægge, hvilke fødevarer der bliver sundhedsskadelige over tid, og hvilke der blot kvalitetsmæssigt forringes. Såfremt Grønlands Selvstyre har interesse i resultatet af undersøgelsen, vil Fødevarestyrelsen videresende dette, når det foreligger.

Der har været stillet spørgsmål ved forståelsen af holdbarhedsmærkningen ”mindst holdbar til”. Flere har givet udtryk for, at forbrugere bedre vil kunne forstå holdbarhedsmærkningen, hvis den hedder ”bedst før”. Fødevarestyrelsen har derfor igangsat en undersøgelse, som skal forsøge at klarlægge forbrugernes forståelse af de forskellige holdbarhedsmærkninger. Fødevarestyrelsen oplever dog på linje med, hvad man beretter fra Grønland, at i de lande, hvor de har ”bedst før” – fx Sverige – at forbrugere bedre vil kunne forstå ”mindst holdbar til”. Se evt. også afsnittet ”holdbarhedsmærkning” på Fødevarestyrelsens hjemmeside: [mærkning af færdigpakkede fødevarer](#).

Spørgsmål 4: Er der sket en udvidelse eller en reduktion i antallet af typer af fødevarer, for hvilke der igennem de seneste 3 år er udstedt dispensation med henblik på salg efter den påførte sidste holdbarhedsdato?

Svar; Siden 2007 er der ikke sket yderligere ændringer i antallet af typer fødevarer, der er udstedt dispensation til.

Spørgsmål 5. Hvor mange personer – om nogen – er igennem de seneste 3 år blevet ramt af en fødevarerforgiftning, som med overvejende sandsynlighed kan tilskrives indtagelse af datomærkede fødevarer, som var fordærvede på købstidspunktet?

Svar: Der er til besvarelsen af dette spørgsmål rettet henvendelse til Departementet for Sundhed, der har oplyst at det ikke er muligt at svare på spørgsmålet ud fra den rutinemæssige registrering af landsdækkende data, der sker for fødemiddelbårne sygdomme. Landslægeembedet modtager kun anmeldelse, hvis der er ophobning af sygdomme, der mistænkes at være fødevarerborne. I sundhedsvæsenet findes i dag udelukkende landsdækkende data omkring sygdomme, der har givet anledning til indlæggelse og da de fleste sygdomme, der mistænkes for at være fødemiddelbårne ikke har en sværhedsgrad, der giver behov for indlæggelse findes der ikke brugbare statistiske data på området.

Men selv hvis der havde været statistiske data på alle mistænkte fødemiddelbårne sygdomme ville spørgsmålet alligevel ikke kunne besvares, da det ikke rutinemæssigt registreres, om eventuelle fødemiddelbårne sygdomme kan tilskrives indtagelse af datomærkede fødevarer, som var fordærvede på købstidspunktet.

Spørgsmål 6: Er det foreneligt med sagsbehandlingslovens regler og med god sagsbehandlingsskik, såfremt antallet af dispensationer af myndighederne søges reduceret alene ud fra en af administrationen fastsat intern regel eller målsætning om, at antallet af dispensationer skal reduceres?

Svar: Nej, det er ikke foreneligt med sagsbehandlingslovens regler eller med god forvaltningsskik, og det kan ligeledes oplyses, at det heller ikke finder sted.

Spørgsmål 7; Vil den senest til KNI meddelte dispensation fra datomærkningsreglerne kunne begrænse eller besværliggøre virksomhedens fødevarerforsyning til f.eks. islægsområderne i Disko-området eller andre steder i forhold til tidligere? Og anses dette i bekræftende fald som hensigtsmæssigt eller blot som gennemtænkt?

Svar: Den til KNI senest meddelte dispensation fra datomærkningsreglerne begrænser eller besværliggør ikke virksomhedens fødevarerforsyning, tværtimod. Havde KNI ikke fået den meddelte dispensation, så havde muligheden for at sælge datoudløbne varer i de berørte områder ikke været til stede.

Da første del af spørgsmålet besvares benægtende, kan sidste del af spørgsmålet ikke besvares.

Spørgsmål 8: I Fødevarepolitisk Redegørelse (EM2004/60) blev det anført, at da de lokale forbrugerråd (på daværende tidspunkt) havde tilsyn med mærkning og holdbarhedsdatoer på levnedsmiddelvirksomhederne burde disse også inddrages yderligere i tilsynsarbejdet, sådan at forbrugerrådene også kunne føre tilsyn med "objektive data", som f.eks. temperaturer i kølemontre, fryserne, frost- og kølerum, samt virksomhedernes lovpligtige temperaturregistrering i forbindelse med egenkontrolprogrammer. Blev dette tiltag implementeret, og hvad er status i modsat fald herpå?

Svar: Der er til besvarelsen af dette spørgsmål rettet henvendelse til Veterinærafdelingen, som oplyser, at dette forslag ikke er blevet implementeret. Dog er undersøgelsen af mulighederne for at kombinere centrale dyrlægetilsyn på levnedsmiddelvirksomhederne med decentrale tilsyn udført af forbrugerudvalgene tilendebragt. Resultatet er, at denne kombination vil give flere tilsyn med virksomhederne og hermed øge forbrugersikkerheden uden at kræve flere ressourcer. Forslaget blev forelagt forbrugerudvalgene på udvalgenes seminar i Nuuk i 2006 og blev positivt modtaget. Forslaget er, som nævnt, dog ikke ført ud i livet. Dette vil også kræve en helt klar arbejdsfordeling mellem forbrugerudvalgene og Veterinærafdelingen, således at der ikke føres dobbelt tilsyn. Endvidere kræver visse former for tilsyn, at tilsynsførende har en viden om levnedsmidler og lovgivning på området.

Endvidere har kommunesammenlægningen pr. 1. januar 2009 medført, at den lokale forankring ikke længere til stede, da der nu ikke længere eksisterer et lokalt forbrugerudvalg i hver by, men kun i hver kommune.

Fødevarestyrelsen supplerer med følgende oplysninger om, at der i Danmark i visse tilfælde benyttes udlægning af tilsynsopgaver til andre myndigheder, f.eks. har Fødevarestyrelsen udlagt den hygiejnemæssige kontrol med fiskevarer (til og med det første salg, f.eks. fiskefartøjers landinger og fiskeauktioner) til NaturErhvervstyrelsen. Rammerne for kontrollen er fastsat og hjemlet i en delegationsbekendtgørelse. De to myndigheder har herudover indgået en samarbejdsaftale, der p.t. er under revision. Fødevarestyrelsen udsteder de retningslinjer, vejledninger og lign, som fiskerikontrollen skal følge, når de foretager den hygiejnemæssige kontrol af fiskevarer.

Spørgsmål 9: Hvad er i øvrigt status på opfølgning af Fødevarepolitisk Redegørelses anbefalinger?

Svar: I Fødevarerpolitisk Redegørelse fra 2004 er der adskillige anbefalinger, og her redegøres for dem, der umiddelbart har relevans i forhold til dine spørgsmål. Her vælges at kommentere "Punkt 4.2 Uddrag fra delrapport 2: Fødevarerikkerhed og veterinærregler" – rapportens side 21-23.

Under dette punkt, er der fem konklusioner/anbefalinger, som vil blive nævnt enkeltvist med statussen i forlængelse af hvert enkelt punkt.

"Myndighedernes oplysnings og vejledningsforpligtelse synliggøres og styrkes." Der er til besvarelsen af dette delspørgsmål rettet henvendelse til Veterinærafdelingen, der oplyser, at hvad angår anbefalingen om, at myndighedernes oplysnings- og vejledningsforpligtelse synliggøres og styrkes, har Veterinærafdelingen på departementets hjemmeside forklaringer på, f.eks. hvad et egenkontrolprogram er, hvad dette indeholder samt eksempler på egenkontrolprogrammer. På hjemmesiden findes også information om personlig hygiejne, indretning af virksomheden, fødevarer hygiejne, opbevaring af fødevarer, ansøgningskema mv. Endvidere findes der kontaktoplysninger til de forskellige embeder. Veterinærafdelingen er desuden behjælpelig ved opstart af levnedsmiddelvirksomheder, f.eks. rådgiver og vejleder Veterinærafdelingen kommunerne ved etablering af brætter.

Desuden har Veterinærafdelingen udarbejdet brochurer med krav til forskellige former for levnedsmiddelvirksomheder. Disse er ved at blive revideret og vil blive sendt ud, så snart de er færdige.

"Der etableres et tilsynssystem med en kombination af lokalt og centralt udførte tilsyn."

Som svar på dette kan der henvises til svaret til spørgsmål 8.

"Bekendtgørelse om levnedsmiddelvirksomheder revideres, så man lovligt kan sælge naturtørrede, saltede og hjemmerøgede produkter på brættet."

Med hensyn til anbefalingen om, at bekendtgørelse om levnedsmidler revideres, kan Veterinærafdelingen oplyse, at udarbejdelse af udkast til en ny bekendtgørelse om levnedsmidler er påbegyndt. Det kræver en gennemgribende undersøgelse af og redegørelse for problemstillingerne på området, før et bekendtgørelsesudkast er klart. Naalakkersuisut ønsker, at reglerne for produktion og salg af fødevarer i Grønland er gennemskuelige, overskuelige og samtidig sikrer en høj fødevarerikkerhed her i landet. Dette kræver et grundigt forarbejde, før Naalakkersuisut kan sende et udkast til ny bekendtgørelse om levnedsmidler i høring.

"Bekendtgørelse om mærkning revideres, så der tages yderligere forbrugerhensyn i forhold til hvad der er gældende nu."

Mærkningsbekendtgørelsen (Hjemmestyrets bekendtgørelse nr. 1 af 2. februar 1994) er ikke blevet revideret siden udstedelsen. Dog kan jeg henvise til at det er Naalakkersuisuts intention at kunne forelægge ny lovgivning på forbrugersområdet på efterårssamlingen (EM2012).

”Der indgås aftale med EU, så grønlandske fisk og fiskeprodukter får fri og uhindret adgang til det europæiske marked.”

I 2011 indgik Grønland, Danmark og EU aftale om at indlemme Grønland i EU's veterinærkontrolområde for fisk og marine skaldyr¹. Afgørelsen vil dog først kunne anvendes, når det første veterinære grænsekontrolsted i Grønland er færdigbygget, godkendt efter en inspektion fra EU's inspektionskorps og efter at EU-Kommissionen har opført grænsekontrolstedet på en liste i en Kommissions Beslutning.

Når afgørelsen kan anvendes vil det betyde, at de grønlandske fiskeprodukter ikke længere skal kontrolleres ved indførslen i EU. De grønlandske fiskevirksomheder vil fortsat være underlagt tilsyn og kontrol af Fødevarestyrelsen. På de veterinære grænsekontrolsteder skal der gennemføres veterinærkontrol af tredjelandes fisk og fiskevarer som ankommer til Grønland, f.eks. fra Canada og Rusland,

Mht. oprettelsen af grænsekontrolsteder i Grønland er man nu ved at bygge disse i henholdsvis Nuuk og Sisimiut. Anlæggelsen og driften af disse finansieres af fiskerieksportherhvervet og brugerne.

Drejer det sig derimod om privates mulighed for indførsel af grønlandske produkter til Danmark gælder følgende:

Man må som privat person medbringe eller sende 10 kg. kød og kødprodukter, 10 kg mælk og mælkeprodukter, 10 kg. andre animalske produkter (æg, honning, muslinger) samt 20 kg fisk og fiskevarer pr. person.

Ved forsendelse til foreninger må der sendes 5 kg. kød og kødprodukter, 5 kg mælk og mælkeprodukter, 5 kg. andre animalske produkter (æg, honning, muslinger) samt 5 kg fisk og fiskevarer i enkeltpakker. Fødevarestyrelsen har udarbejdet: ”Vejledning om indførsel af animalske fødevarer til privat brug fra Grøn-

¹ Rådets afgørelse af 28. juni 2011 om fastsættelse af forenklede bestemmelser om og procedurer for hygiejnekontrol af fiskevarer, levende toskallede bløddyr, pighuder, sækdyr og havsnegle samt biprodukter heraf og produkter fremstillet af disse biprodukter fra Grønland: <http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=OJ:L:2011:182:0024:0027:DA:PDF>

land og Færøerne til Danmark”, der forklarer reglerne nærmere:
<https://www.retsinformation.dk/Forms/R0710.aspx?id=138729>

Spørgsmål 10: Anser Naalakkersuisut samlet de gældende regelsæt på området som hensigtsmæssige og tidssvarende? Og hvilke visioner har Naalakkersuisut i modsat fald for ændringer indenfor området? Og hvilke deadlines og milepæle er i givet fald angivet for dette arbejde? Spørgsmålet skal ses på baggrund af, at *Landstingsforordning nr. 17 af 28. oktober 1993 om kontrol med levnedsmidler og zoonoser* ikke er ændret siden 2001.

Svar: Der er til besvarelsen af dette spørgsmål rettet henvendelse til Veterinærafdelingen, der oplyser, at Naalakkersuisut mener, at tiden er inde til en gennemgribende revidering af reglerne i Landstingsforordning nr. 17 af 28. oktober 1993 om kontrol med levnedsmidler og zoonoser. Naalakkersuisut har en vision om, at revisionen af lovgivningen skal være med til at fremme produktionen af fødevarer her i landet – både til hjemmemarkedet og eksport. Dette kan være med til at skabe økonomisk fremgang i fødevarerindustrien. Desuden skal det sikres, at reglerne bliver gennemskuelige, sikrer en høj fødevarsikkerhed samt fremtidssikrer produktionen af fødevarer i Grønland. Dette vil kræve et grundigt forarbejde, f.eks. i form af dybdegående undersøgelser af risici ved forskellige former for fødevarer og fødevarerproduktion. Dette arbejde er i opstartsfasen, hvorfor deadlines og milepæle ikke på nuværende tidspunkt kan oplyses.

Spørgsmål 11: Kan Naalakkersuisut oplyse andet af relevans i sagen?

Svar: Som nævnt i svaret til spørgsmål 9 så er det Naalakkersuisuts intention at der snart fremlægges ny lovgivning på forbrugerområdet

Inussiarnersumik inuulluaqqusillunga

Med venlig hilsen

Ove Karl Berthelsen